

ACC. NR. 9399

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: SKÅNE

Upptecknat av: Emil J. Södersson ^(man)

Härad: BJÄRE

Adress: Svenstorp Hof

Socken: V. ÅKARUP HOF

Berättat av: fl. pers.

Uppteckningsår: 1928-1929

Född år Hof i V. ÅKARUP

Uppteckningen rör

Allmogelivet i Björe

1-34

Skriv endast på denna sida!

34 Sid

ACC. NR. 2322

Landskap Skåne

Härad: Bjäre

Socken: Västra Karup och Skof

Uppteckningsår: 1928-1929

Upptecknat av: Emil Oderman

Adress: Venstads Skof

Berättat av: flera äldre personer

Född år: i Skof vid Västra Karup

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

(38 sidor)

Allmogelivet
i Bjäre
n. d.

Uppteckningen rör Det gamla Bjäre och en
svunnen allmogekultur.

Om färd och fornt, om ett Skånefolk i helg
och söcker, om klädda bjärar, som plogade
både färdmarken och världshaven med
samma trohet och samma säkra hand.

"I släkte efter släkte från vår historias
början hade den gamla allmogekulturen fört sin
självständiga tillvaro. Stämningar förkommo
rissertligen då och då, men revorna i den gamla

Skriv endast på denna sida!

2 våren tätas snart, och liksom gick - i stort sett
åter till gamla gång i de av fäderna plöjda spårerna.
Vad som skulle bli djupa och påregna frågor på
allmogelivet bröts dock ner av adertonhundra-
talet. Året 1842, då vårt land erhöi sin första
folkretsvalstadga, plöjde stundom betecknas
som inledningsåret för en ny tid, men denna för
kulturell synpunkt viktiga händelse var dock
i varje fall inte den enda orsaken till den gamla
folktraditionens nedflyttande - många andra
sammansatta orsaker därtill försummas vid den-
na tid. Åtkilligt myll hade redan då börjat sprida
sig inom olika områden av vårt land (Kulturn
och näringslivet m. m.), nya idéer hade jämväl fått
fäste - och allt detta nya språk och språk.
Här kommit till grundläggande vid mitten av 1800-
talet. Det gamla ståndspåhålllet gick sin upp-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

2322

församling till nyort, den isolering, som av äldre varit
 rådande i hemlandet, stilda bygder, lemjade upphä-
 vas, de gamla hantverkskräva upplöstes liksom
 också de gamla bysammällena, och gårdarna upflyt-
 tades, varvid nya former för arbetslivet efterträddes
 de gamla och föräldrade - gamla seder och bruk,
 folkets all, folketro m. m. - och försvann på smär-
 ringen. Men på den gamla allmogekulturen
 blev ändå detta framskridande nya - döden. Drott-
 ningens gamla gammal och ny tid infaller således
 vid 1800-talet med och portgår, under de närmast
 följande årtiondena. De rester av uråldrig kultur
 och tradition, som ännu funnos bevarade, kommo
 emellertid härigenom i fara att försvinna, när
 de ju inte voro förenliga med den nya tidens tro,
 folkets all och sed och förlorade således den klipp-
 fasta grund, var på

Se endast på denna sida!

hela den gamla kulturen

4 vilat. Inom detta område föreligger en Kultur-
minnesvärda uppgift av stor betydelse. Ur
Runorna, från vilken man här har ett hämtat stoff
till bygget Kulturs historia, är av läcklig art, de
gamla och minnesgodas minnesformer — en svart hant-
skrinnade plätt.

I medeltidens uppsats kommer att skildras
ett spridda drag från denna gamla, länge sedan
svunna Kultur i norra Götaland — ett riktigt muntligt
meddelande av byggnads äldsta.

Den tid, från vilken denna skildring är hämtad,
samma faller med tiden för enskiftets genom-
förande och de nya bysamhällets uppkomst samt
vidare några årtionden framåt.

Huru vid enskiftets genomförande tinget är ju
bekant från vår svenska historia. En episod
från den tiden må jag dock här anföra.

(Skriv endast på denna sida!)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

2322

5. — År 1853 fingo i Hofs socken de tre öfrige
sista återstående gårdarna sin jord utskiftad,
och gårdarna flyttade ut på de nya ägarna. Sedan
landmätaren fullgjort sin värv med jordens
uppmätning och vändering, skulle lottning för-
tagas mellan egendomarna. Den ene av bönderna
erhöll vid lottningen den mesta åkerjorden jämte
en mindre skogsområde på sin lott, och han skulle
enligt landmätarens förordning lämna sin
motsvar under fyra års tid fyra tummar spann
mål årligen, medan han av denna i gengäld
skulle erhålla två luss hö årligen under samma
tid, ty på den sistnämnda egendomen fanns gott
om ångsvast med rikligt ångshö.

Tälunda hade då envar jordbrukare
fått sin egendom samlat på en ställe — med en
därut marker — i s. f. de många ställen

6.

Stundom till en del h.o.m. in i angränsande för-
 samlingar jordlotterna. Skiftena hade i regel
 bestått av långa, smala jordremsor, som stundom
 kunde sträcka sig genom halva församlingen.
 Då hösten, när skörden var inläagd, släpptes krea-
 turen lösa för att skulle besöka sig av höst-
 betet, och som det på den tiden, då det ännu fanns
 mycket litet av odlad jord, gifvades många hundra
 gärdsgårdar, kunde kreaturen i regel gå
 fritt omkring i större delar af församlingen - dock
 gif på det skiftet, där höstsåden var påd. Då det ju
 icke kunde hållas, att dessa avlägsnade sig ganska
 långt från gården, försågs man med korna, skäp-
 korna, med en fjärra, så att man, då korna på kväl-
 sen skulle föras hem för fjärrning av fjärrans
 pinande lättnad skulle kunna finnas och
 även inom förhållanden var ett av fåren försedd med
 en liknande fjärra. De unga korna hade man

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

2322

2322

7 Gå på den tiden på gårdarna, då det med strän-
samhet åtkomna "ungskott" gräckte till för
vinterutfodring åt en större Kreatursbesätt-
ning. Ej heller erhöles man mycket mjölk av de
så påväntade Koss, som där till ju aldrig erhöles något
Krafsfoder; och vad man erhöles åtgick till hus-
hållsbehovet.

Lernatpättet var enkelt, och matsedeln
helt ej någon större omväxling. På morgonen
ät man fläskpotatis och fläsk såväl grovt bröd
jämte "drickablaideining". Middagsmåltiden ut-
gjordes av sill eller fisk såväl potatis och även då
samma dryck eller möjligtvis mjölk. Matmo-
dern ställde då ett stort fat med på bordet med
den s. k. "syresnaden", och alla vid bordet - även
hjälpstafolket - åto ur det gemensamma fatet,
och på samma sätt tillgick, då man till omväxling

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

2322

8.

med sill eller fisk någon gång fick salt köttsof-
pa. Särskild köll förkom endast strax efter platt-
ten. "Kudapton" bestod av en stycke spickfläsk
samt grovt bröd - någon gång förkom smör på
brödet, vilket i så fall förkredes av matmodern.
För Kvallsmat erhöles man grovt bröd och "dricka-
blanding" eller mjölk, eller en avlände därmed
pagnmjöls- eller Kärusmjösgröt. - På 1840-talet
beräknas huvudsakligen barnbröd, blandat med
pagnli - pagnli så användes till finare bröd.

Drängarnas kontanta lön var då obetydlig
- 15 kronor för året samt en par Ratts Råflade stov-
lar, ibland möjligen något mera, väl varmast be-
roende på husbonden. "Pigans" lön utgjorde 20 kro-
nor, en lintryg, en par skär eller Rånge, samt en
jörklåda.

Vid tiden varmast efter enskiftets

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

2322

9. grusutförande började som bekant på storslaget
myrödlingsarbete vid vårt jordbruk, varvid åker-
arealen utökades i en förut ovanad grad. Det blev
en mycket stora arbete, som därvid utfördes
av gårdens folk och dess tjänare. Vid utförandet av
en myrödlings skar man först av terrorna med ett
vinkeljärn, försedd med en långt skaft. Järnet
fördes framåt på det sättet, att det ena bladet skar
som kniven eller ristau på en plog, det andra bladet
skar under terran. Vid detta arbetes utförande måste
man vara försedd med en faderskudde, placerad mot
det ena läret för att inte skara av huden; då man
tryckte vinkeljärnets skaft mot läret. Terrorna
ställdes sedan på kant och höjdes i en vinkel för
att de skulle kunna stå bättre. Efter terrning-
en lades terrorna i några få högar och antändes
under tiden lades man på nya terror,

And efter som Högarna berummo ord. Särva och
 ströddes sedan ut över åkern, som först befruktas
 från de största stenarna, för att denna sädd
 skulle gödulas. Vanligen erhåller man tre skördar på
 nyodlingarna, om det blev gynnsamt väderlek, men
 det fjärde året måste man gödla åkern. Man be-
 redde denna först med ett träänder, försett med
 pindast och styrtång, så att man måste gå vid
 sidan av året — ett arbete, som utfördes på hö-
 sten. Vid vårens inträde ristade man åkern,
 och på våren man över den med träharr, varefter
 man oflödligare uppluckrade åkern med ård-
 rel men denna gång så, att man träsade de första
 gången upp körtorna församt. Efter en förmånad
 överkörning med harrarna var åkern färdigberedd
 till sädd. Denna utfördes med sävingskäppa
 och ej sällan av kvinnorna, stundom av

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10.

2322

Appt. Em. J. Jönsson

Skene

Björn

Västarp 200

Appt. 1928-1929

11

husmoderens själ, varvid en av "pigarna gick
 bakom henne och förde den ena foten i myllan
 längs med sävins skred duns efter Kant för att
 på så sätt snart vara färdig - detta pistuåttens
 arbete kallades all "jeda". Slutligen nedmyllades
 säden med asen, varefter myllan färdigades ge-
 nom övertärning med ^{spå-}varren. (Utom korn, råg
 och perlatis odlades även lin) — Så kom
 hösten, då säden skulles skäras och inläggas, varvid
 man ända fram på 1840-talet åtminstone delvis
 använde s. k. "skära" - en urgamalt redskap,
 vilket användes på så sätt, att man med vänstra
 handen fallade på många sädesstrån, man kun-
 de hålla fast, medan man med den högra, i vilken
 man höll "skäran" - en rund böjd järn. Liknande
 en tie, med Rostskäp - avskär säden, som lades
 på en uterett sädesband, tills man erhölet en

12

Hof su
Körup su
Hörsu
shine

lagom stor Rärve, som du leades ihop. Var man
riktigt flitig - berättade en 99-årig gammal
för mig - kunde man på en dag skära och lemda
Rävar till sju à alla "kravar", Skylar. Vid senhöstens
inträde började tröstningen med slaga,
vilket arbete vanligen pågick under större de-
len av vintern. Tröstmannen fick sin lön
för arbetet in natura - en viss del av den såd han
("pongsläppan") tröskade. Då en lagom stor kren-
sitet såd var uttröskad - en "kastning" skulle den
måjensas. En av gårdskarlarna satte sig där-
vid ute vid logdörren på en päl och kastade så-
den med en träskopa, som han höll i ena
handen, lämp med loggolvet bort mot den mot-
satta väggen. Därunder stannade de lätta
agnarna efter i en hög, medan såden som
lämpas bort och lemdade en annan hög. Sådan

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12.

2322

13

blev på det sättet befriad från agnarna, men där
mot ej från ogräsfrön o. d. Arbetet med sådens
rensning från dessa var oerlämmande för Primmer-
na. En Primma ställde sig mitt på logen med ett
sätt i händerna, medan en av gårdens Karlar med
en träskopa ifyllede detta med såd. Genom en ro-
terande rörelse med såttet kunde hon på såd. ogräs
frön samlat i pulken av detta såd ovanpå på den
varefter det avlägsnades med handen. Detta ren-
ningssätt kallades "flytning". Den rensade såden
slogs då i en skredvidstående skåpa, till dess den
blev fylld för att på tomma för sådessa sak, vilken
av en dräng bars upp på vinden. Detta var "att taga
av logen en Röstning såd."

På den tiden voro skroffsparna små
och lämnade ringa avkastning av Korn och råg

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13.

2322

Uppst. Emil Törnqvist

Ståne
Måra tid
1. 1. 1928-29

varför många av de landbrukare, som hade sina
 gårdar belägna ganska långt från Hålsjöns
 på hösterna fäst skådens iulbågar och ägnade sig
 åt att lönande sillfiske. Det kunde därvid
 häuda, att man följdes begär sig till Hålsjöns
 borg med en god sillfångst, som man kunde få
 utbytt mot råg. Skörden var nämligen oförläp
 knapp till gårdens behov. De män, som ägnade
 sig åt denna rikligt givande sinering, levaro i regel
 tillika djärva och skickliga sjömän, vilka i
 sina odäskade fiskelådar redo ut många gånger
 endast mot storm och krosssjöar. Fränska händer
 ser utträffade därvid dock många gånger, såsom
 då en fiskelåda i rasande storm gick under med
 hela besättningen - att man. Besättningen
 av denna rikliga sillfångsten var god, och upsköten

15. Gjordes till större delen av sällskapslure t. o. m.
Lerta från Grönge härader. Ingen Rönnskär
var ju då utpöskad med från Bokslätt och
Anders. I sammanhang, som förbrukade utveck-
lades efter sällskapslure genomförande av tryck-
tagandet i sällskapet från förbrukade sidor
och andra, och denna sällskapslure förklarade i be-
tydelse även till följd därav, att sällskapet
behövade draga sig tillbaka från Skoldsviken
och Kallögge!

Något av det gamla vikingaläroverket synes
ännu vid den tiden ha funnits kvar bland mer
Bjäre härads befolkning. När gossen blev
ungling, drev honom ofta färdar ut i världens
öden och äventyr, och så hade han en dag "monstret"
om bord på en segelfartyg - kanske tillhörde hans
hans hembygd - därvid han kunde få tillfälle

16. att pröva sina unga krafter och sitt mod mot ka-
rets vilda vågor men också på skada främsända
länder och folk. Karlken till havet men också en
betecknande framstående förde Rauske ynglingen
några år därefter fram till arläggande av styrman-
slämen och slutligen Kaptenen. Om han där-
efter utmärkte sig som en god sjöman och navigatör,
stod han uti alla sina dagar på Kommandör-
gan som befälhavare för en praktiskt fartyg. Den
första handelsfärden, som satte sin prägel på
denne havsflutna segd, utlöstes också i andra
former.

Salunda som man bet.

i Afsikten på den praktiska den att som
sjöfarande folk bygga åt sig egna fartyg, med
vilka man förstör sjöresor till England, Holland
och Frankrike, ja, ännu längre öderut. Virket
till dessa fartyg, som byggdes inom församlingen

Skriv endast på denna sida!

17. måste man förelånga vägar, man med ildkraft
och energi övervann man alla svårigheter, och
byggdes en befolkning deltog i detta skeppes
byggari under ledning av erfarna skeppes-
byggmästare. Med tilliga fartyg blevo så
lunda försatta vid Rosten af Skof. — ett av dem
hette "Hoppet", ett annat "Scideria" o.s.v.
— alla med befälhavare från bygden och va utjaga
med hemmapgälar som besättning.
En episod från denna tid kan här omnämnas.
En rysk krigs, Gerof, strandade under hård
storm utanför "Grodhögarna" (Tugelskoy)
och blev präk, man drog sedermera upp på
land och blev ombyggd för ny seglats. Vid tiden
för höst stormarna, anvalkande "Lads fartygen
upp" för vintern, vanligen i Göteborg eller i
Stockholm, och efter att var klarat i präga

18. om fartyget styrdes hessan hem till den Råra
Bjäre-kyrkan, där man senare vintern satte
i lugn och ro hvar i gårderna.

Dessa resor mellan hemorten och resor
sjösläder företogs vanligen med gästgivarars
skjuts. Men när far f. ex. reste varje höst och
var under en lång följd av år den många mila
vägen mellan Bjäre och Stockholm - där han
alltid "lade upp" sitt fartyg - med gästgivararskjuts.
Man måste då stura in sig så gott man kunde
bland de uppstaplade sjömansriskerna. Och
så bar det i väg boderut på "Stockholms landväj"
- endast med avbrott i resan för några få tim-
mars sömn, hästombyte, paus för i hast in-
tagna måltider. Efter omkring alla dygns
resa i en ofjädrad och obekväm panna på den of-
sämliga backiga och steniga landvägen

19. var man uttröttad och mörkaltad i hela
Kroppsplan, ändligen kommes strax följande.
Sedan stannade befäl och besättning komma
till nästa vär. Under denna segelfartygens
lysande stid sköndades goda vinster åt prede-
rierna, som idessa i regel belönades av kom-
manden. — — — En dag kom kallelse
till aktieägarna att infinna sig i Kaptenens
konferens — där skulle nämligen hållas "räknegille".
Kaptenen framförde på hösten hela segelkärets
vinster, som på "räknegillet" skulle utdelas åt
aktieägarna. När samliga inbjudna del-
ägare i fartyget blivit samlade, bjöds Kaffe
med "gökar", och senare på kvällen serverades
den sedvanliga toddyen. Under den goda stäm-
ning, som då rådde, samlade Kaptenen sina
räknat Kapsböcker till granskning

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19.

2322

20. Vilkau då omedelbart tog sin learyan och van-
ligen slutade uten någon annan "Kring", varefter
följde den rika ulla delningen i olika "ågar". Åter-
stod då för Krallen den lantanta förslagna delen,
som bestod av t. ex. Rött, fläsk och grött m. m.,
vilket and understöjdes med öl ur den stora öl-
stauken, vilken j. ö. under hösten och vintern
alltid plögade stå på bordet. Med omresidig
förnuftsamhet avslutades efter väl förättat
vår "Fäktningssjäl". — Men på segsamt
stärmar och salt havsvindar såmt med en
tryggad ekonomi vände Kaptenen för första
gång till hemlandet kust. Sedan
satt han ofta på egen gård — i lugn och ro
i sin Kärna Hambygd till döddagar.

Under penhållan hade gårdens folk
mycket bestyr med slakt, bak, ljusstöpning

21

2322

21. jultillskyggt m.m. Man plaktade då vanligen
en "fåkratur", en parsvinn, två à tre får samt
några slycken gossar — man sålde vanligen sålta
några kreatur. — Omkring åren lågar för
jult tog julbaket sin början. Då bakades grov-
bröd, kumpbröd och sotbröd (man måste då
vid alltid räka med de många tiggare, som
infunno sig vid gårdarna för att erhålla sin sed-
vanliga andel av julbaket) — Stundom på mys-
ket, att det räcker, rida fram till påsk. Efter
julhögtidens slut fick man mest äta grovbröd,
kakor, som klyvdes i två halvor och sedan torka-
des under namn av "Kavringar" — en vanlig bröd-
sort än i dag på landsbygden.

Ljusslöpningen höjde också till
senhöstens arbete under en tid, då man ej en-
skände till våra vanliga fotografier som

22. utau var hänvisad till att i någon mån skingra
de långa bröst- och vinstbröstarernas mörker
med traulande och stälgjus. Till dessa benare
använde man också klångarna till veckor, vilka
suoddes mellan händerna, sedan man först vikt
en knippen klångarstrådar på mitten, så att
en ögla uppställd vid den vikta delen. I karna
drogos därefter emellan ett med litet tåg på tre-
ket typstycket, som man höll i handen. Detta för
att i karna skulle bli rak och slät. Trummet
infördes då en stor kopparskål, västau fylld
med kokande vatten. Breddvid denna ställdes
en annan skål med spridd tåg, som man erhållit
vid kolslakten, och som man sedan suodde i
en stor gryta med en järnten i loften. Ring
järntennens mitt på först en band, som var upp-
kurvad, ställs halgen på snat. I detta band upplyfte
man på det stora

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22.

2322

33 Som därefter förvarades till ljusstöpningen.
Man slog då på i det RökRita vattnet av det
småta fatget, som ja flöt orsopå. När alla förbe-
redelser (noro vidtagna), tog man strå à tre "lysa-
spedder", på vilka man sträll en hel del "prä-
vkar" samt höll i dem på ändan av "speddorna"
och doppade verkarna ned i det på vattnet fly-
tande fatget, varvid de av detta ersatte sig på
verkar. Vid den andra doppningen hade prä-
sorna blivit något styva, så att de kunde dopp-
pas ända ned till öglorna. Önskade man riktigt
fjörka fatgljus, stöpte man dem i bleckspormar.
De var de allra ~~små~~ ^{små} lastgjuten, som doppades
till sist och kallades "präson" och användes om kväl-
larna, att vägleda sig med i huset, och då bar
man "präson" i handen. Under ljusstöpningen
måste man upprepade gånger påfylla av

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23.

2322

24

den smälla halgan i Ryssparkillhus Kockheta
 valdne. Sedan alla halghjusen voro färdiga, uppf-
 kallade man en "pannfjörn", varefter man tog med
 ena handen en knifspets och stötte derhos nedre
 fjärrna ändan med den högra fjärrna, på att ändarna
 skulle skiljers fjärrna. Detta kallades en "sko-
 hjusen". Dessom skulla, för sist storka. Man leav
 fjärrna skulla in i rummet en s. k. "grissla" på en stöd-
 de de sofläda, ändan med en par stolar, placerade på,
 en "grisslan" kom att ligga parallellt med d. ex. en
 soffan, och så lade man alla "lyseparadorna" på trä-
 ren med ändarna vilande på grisselstaket och
 soffkanten. När alla hjusen ar olika tjocklekar
 blivit väl tärta och hårda, sortades de och lades
 ner i skålar, därifrån de hämtades för använd-
 ning. — Något närmare jul vidtog julölstugg-
 den och julölket i ryggstugan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24.

2322

Hör det vi nu beöfve;

Du haver allting väl beredt

Var oss alltså en nådig Gud med glädje!"

Den gamla majvisan har emellertid under
tidernas lopp undergått förändringar, liksom
och den sed, som varit förbunden med majsjung-
aunder och majsjillana och som f. ö. varit allmän i öst-
da bygder. Här nedan meddelas en kortfattad
redogörelse för huru denna sed försiggick i Bjä-
re på 1860-70 talet. — Då plågade bygdens
kung Karlav Kråken till den sist april, "valler-
attan", med en lagspelman i spetsen besöke
fraktens gårdar under avsång aunder av maj-
visan "Go afton om I komma är", vilken på
den tiden innehöll 28 strofer. Som det var bygg-
dens egna unga män, vilka kommo på besök

27 Som majsångare, skänkte man dem vanligen
en till flera fjög ägg vid varje gård, vilka de
lämnades, då barnarna uppstånde den 21:sta
strofen: "Låt honom giva ägg på fat - Maj
är välkommen - Låt pannkakor och ägga
mat - Sommaren är så ljvlig för ungdomen."

Efter mottagandet av gåvan sjöng man i
den näst sista strofen: "Låt och låt stå
denna lå - Som gav oss gåvan, och det var bra" -
--- Äggen nedlades i en stor medförd korg,
och så bar det i väg till nästa gård. Resultatet
av denna "gärning", som pågick under en stor
del av natten, blev vanligen rikligt, och en tid
därefter tillställde någon gård med gott utrym-
me en s. k. "ägggille", till vilket "ungkarlarna"
inbjöds bejduspenga barnar. Då kaka och stora

28. äggkåken, och då serverades mat och dryck
i riklig mängd, och senare på kvällen trädde
dansen under kyspelmannens ledning
g. så långt till ljusan dag. På den tiden, då ung-
domen ej var kortklädd, med nöjstillsättning-
ar, voro dessa majgillan ar de unga högt
uppslagna.

En annan gammal sed, som delvis ännu
blivit bevarad i våra bygder, ännu än i annan form
än på 1860-70-talet, är träplagsfirandet.
När en bonde på den tiden skulle låta uppföra
en ny gård, och allt var färdigt till träskärningen,
samlade han sina manliga släktingar och
bygdeno män till hjälp vid detta arbetes utföran-
de, som då var ganska tidskrävande, när man i slät-
tel förgrova spikar vid sammanfogandet av
sparrarna.

Skriv endast på denna sida!

ämnade träpluggar

29.

Som man själv måste skära till för att sedan
 korra hål till tråpluggarna. När takserien
 var uppförd kommo byggnads ingenjör med
 präst, blomrika kransar och "Krona", vilken
 samliga hängdes på stänger; som fastspikades
 på takserien, varefter man kurrade för
 det nya bygget. Står Kvällen Kom, Ställes
 byggherrn till Palas för flera medhjelpare i
 arbetet, och byggnadsföres infunnos sig ännu,
 medförande "förning", i regel bestående av ett
 höghötsfat. Och taklagsfester präglades av
 glädje och gammal samt god festsänning
 på gammaldags vis.

Den Rolundserien som meddelade
 det uppförande släktet på den tiden, ställde
 de stora fordringar vare sig på lärare eller
 lärjungar

Skriv endast på denna sida! och meddelades

29.

2322

under de enklaste förhållanden. Salunda
fanns ju ingen fast skola, utan man måste
flytta från gård till gård, där undervisning
meddelades under ett visst antal dagar. "Skol-
salen" utgjordes av gårdens vardagsrum, och
lärlingarna fingo placeras på gott och Kun-
de tillsammans med kommunens övriga in-
vånare. Någon lärareutbildning fanns ännu
ej och erfordrades ju heller icke på den tid, då det at-
eleverna meddelade Kunskapsstoffet var på
ringa. Lärroämnen var: biblisk historia,
Räknes, läsning i nya testamentet samt nå-
got räkning och skrivning. Någon nämnervard
förklarings och utredning av innehållet i det
lästa var utfrågning av detsamma för
som ej, utan learen fingo huvudsakligen

30.

2322

31. Läs upp sina läror utantill för läraren,
den ena efter den andra. HunsKapsi Katesis
och biblisk historia erfordrades ju för att få
gå och "läsa för prästen", d. v. s. för deltagande
i Konfirmationsundervisningen. Lärarnas
arvörning var ytterst otillräcklig - dock erhö-
ll han mat och logi på den gård, där han för tillfäl-
let undlade undervisning.

— Livet i de gamla gårdarna förflöt lugnt
och stilla och bjöd i allmänhet ej på någon större
omväxling. Arbetet gick sin lugna, jämn gång,
som det fortgått sedan många generationer ända
från till tiden för enskiftets genomförande och den
nya tidens inbrott. De långa höst- och vinter-
kvällarna utfylldes med hemslöj: en trädade
sitt en trälampa var placerad mitt i stugan

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

2322

32. och om Ringdunns pullo Kvinnorna med
sina spinnrockar, sedan sedan, så långt
den sparsamma belysningen därinne det
kunnat, slöjdade t. ex. träskoppor och trätråg
m. m.; stundom pullo drängarna och leunda
leijörtekrastar, sedan riset därtill förat färdig
berättas under dagens lopp. Nu kunde väl och
så hända, att någon av husets folk härunder
berättade sagor och sägner m. m., eller sjöng man
till arbetet de gamla folkvisorna.

Så sömn och dottrar vuxit
upp, stannade dottrarna vanligen kvar i
hemmet. En dag uppträdde Kanoko en friare,
som fallat behag till en av husets dottrar,
och frambar sin hjärtas ätra. Men fann
mötande guld det fördelaktigt, ty friaren
var Kanoko en

33.

2322

33. Så blev det uppgjort till ledda parternas be-
lägenhet. Men de blivande bruden? Ja, hon
fick ej sällan gämma en vacker hjärtats saga
i sitt sinne. Efter någon tid firades brölloppet
i dagarna tre enligt gammal sed. —

— — — Så förflöto måkända många
år i askhörd, men så en dag gjorde bruden
sitt inträde i den gamla gården: far och mor
hade ju alltid kallat på husbondsväkt och
"gällt till dina fäder". Då skulle på gammal
kväddor med såll "firas gravöl" efter den kort-
gångne. Vid begravningen plägar man
utom släkten bjuda hela byns äldre befolk-
ning. Begravningsgästerna skulle då med-
föra fat med väfflor, grön eller andra kakor.
Efter gästernas —

34 aukriuz på stora brickan Rakor ues rättare
söllerötskivan med Rakor lagda på dem,
medan man samtidigt lejod på brännvin.
Någon timme senare placerades listan mellan
tvänne stänger, förenade med två tvärsittande
järnkedjor, och på burs fyra man den föde,
den stundom milslånga vägen till kyrkan,
medan man då och då kysste om värsen utan
att liklångt avstannade; efter körarens kom
hela likföret gående. Det blev en tung och
trötta vandring, isynnerhet om man hade
långt till kyrkan, och om det därtill var vinter
med snö — men ganska sällsynt kysst. Efter
begravningsakten slut vandrade man till backen
till sjukhuset — dock i regel endast slakten —
och då serverades

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

34

2322

Skriv endast på denna sida!

mat och dryck.